

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 11 października 2007 r.^{*}

W sprawie C-98/06,

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 68 WE i 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Högsta domstolen (Szwecja) postanowieniem z dnia 8 lutego 2006 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 lutego 2006 r., w postępowaniu:

Freeport plc

przeciwko

Ollemu Arnoldssonowi,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, U. Løhmus, J. Klučka (sprawozdawca), P. Lindh i A. Arabadjiev, sędziowie,

^{*} Język postępowania: szwedzki.

rzecznik generalny: P. Mengozzi,
sekretarz: R. Grass,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Freeport plc, przez M. Tagaeusa i C. Björndala, advokater,

— w imieniu M. Arnoldssona, przez A. Bengtssona, advokat,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich, przez L. Parpala, V. Bottka
i A.M. Rouchaud-Joët, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 24 maja
2007 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- ¹ Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 pkt 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, str. 1).

- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania spornego między spółką prawa brytyjskiego Freeport plc (zwaną dalej „Freeport”) a Ollem Arnoldssonem, który pozwał rzeczoną spółkę przed inny sąd niż sąd jej siedziby.

Ramy prawne

- 3 Drugi, jedenasty, dwunasty i piętnasty z motywów rozporządzenia nr 44/2001 stanowią:

„(2) Różnice pomiędzy przepisami poszczególnych państw o jurysdykcji i uznawaniu orzeczeń utrudniają należyte funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Dlatego nieodzownym jest wydanie przepisów celem ujednolicenia przepisów o jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych oraz uproszczenia formalności ze względu na szybkie i nieskomplikowane uznawanie i wykonywanie orzeczeń z państw członkowskich związanych niniejszym rozporządzeniem.

[...]

- (11) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania. [...]

- (12) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości.

[...]

- (15) W interesie zgodnego wymiaru sprawiedliwości należy unikać tak dalece, jak jest to tylko możliwe, równoległych postępowań, aby w dwóch państwach członkowskich nie zapadały niezgodne ze sobą orzeczenia. [...]”.

- 4 Artykuł 2 ust. 1 rzeczonego rozporządzenia umieszczony w ramach rozdziału II sekcji 1 zatytułowanego „Przepisy ogólne” stanowi:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy państwa członkowskiego”.

- 5 Zgodnie z art. 3 tego rozporządzenia, który także należy do rozdziału II sekcji 1:

„1. Osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane przed sądy innego państwa członkowskiego tylko zgodnie z przepisami sekcji 2–7 niniejszego rozdziału.

2. W szczególności nie mają wobec tych osób zastosowania krajowe przepisy jurysdykcyjne wymienione w załączniku I”.

6 Artykuł 5 rozporządzenia nr 44/2001, umieszczony w ramach sekcji 2 rozdziału II zatytułowanej „Jurysdykcja szczególna” stanowi, że w pewnych okolicznościach osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim.

7 Co więcej, art. 6 pkt 1 i 2 tego rozporządzenia, który także znajduje się w sekcji 2, stanowi:

„Osoba mająca miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być również pozwana:

- 1) jeżeli pozywa się łącznie kilka osób — przed sąd miejsca, w którym ma miejsce zamieszkania jeden z pozwanych, o ile między sprawami istnieje tak ścisła więź, że pożądane jest ich łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie w celu uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach sprzecznych ze sobą orzeczeń;
- 2) w sprawach dotyczących powództwa z tytułu rękojmi i gwarancji lub powództwa interwencyjnego — przed sąd, przed którym toczy się główne postępowanie, chyba że powództwo to zostało wytoczone jedynie w celu wyłączenia tej osoby spod jurysdykcji sądu dla niej właściwego”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 8 Spółka, z którą współpracował O. Arnoldsson, przygotowywała od 1996 r. projekty budowy centrów handlowych o charakterze „sklepów fabrycznych” w różnych miejscach w Europie. Freeport nabyła od tej spółki szereg takich projektów, w tym najbardziej zaawansowany spośród nich, a mianowicie projekt sklepu w Kungsbacka (Szwecja).
- 9 Podczas spotkania, w dniu 11 sierpnia 1999 r., między O. Arnoldssonem i dyrektorem generalnym spółki Freeport zawarli oni umowę ustną, zgodnie z którą O. Arnoldsson miał otrzymać osobiście prowizję za sukces projektu w wysokości 500 000 GBP w dniu otwarcia sklepu fabrycznego w Kungsbacka.
- 10 W oświadczeniu pisemnym z dnia 27 sierpnia 1999 r., Freeport potwierdziła powyższą umowę ustną, obwarowując przy tym wypłatę prowizji dodatkowo trzema warunkami. O. Arnoldsson zgodził się na te warunki, przy czym jeden z nich przewidywał, że zapłata, jaką otrzyma, zostanie dokonana przez spółkę, która stanie się właścicielem obiektu w Kungsbacka. W wyniku nowych negocjacji Freeport przesłał O. Arnoldssonowi, w dniu 13 września 1999 r., pisemne potwierdzenie zawartego z nim porozumienia (zwanego dalej „porozumieniem”).
- 11 Otwarty w dniu 15 listopada 2001 r. sklep fabryczny w Kungsbacka jest własnością spółki prawa szwedzkiego Freeport Leisure (Szwecja) AB (zwanej dalej „Freeport AB”), odpowiedzialnej za zarząd sklepem. Właścicielem tej spółki jest spółka córka spółki Freeport, która w 100% kontroluje spółkę Freeport AB.
- 12 O. Arnoldsson zwrócił się zarówno do Freeport AB jak i do Freeport z żądaniem zapłaty prowizji umówionej uprzednio z tą ostatnią spółką. Freeport AB odmówiła spełnienia żądania z uwagi na to, iż nie była ona stroną porozumienia i że w dniu jego zawarcia nawet jeszcze nie istniała.

- 13 Wobec nieuzyskania zaspokojenia swego roszczenia, w dniu 5 lutego 2003 r., O. Arnoldsson wniósł sprawę do Göteborgs tingsrätt domagając się zasądzenia na jego rzecz od powyższych dwóch spółek in solidum kwoty 500 000 GBP lub jej równowartości w walucie szwedzkiej, wraz z odsetkami.
- 14 Uzasadniając właściwość tego sądu do rozpatrzenia jego żądania w stosunku do spółki Freeport, O. Arnoldsson powołał się na art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.
- 15 Freeport podniosła zarzut niedopuszczalności uzasadniony faktem, iż nie ma ona siedziby w Szwecji oraz że brak jest wystarczająco ścisłej więzi między tymi dwoma powództwami, która mogłaby stanowić podstawę jurysdykcji Göteborgs tingsrätt w rozumieniu tego przepisu. W tym względzie Freeport stwierdziła, że powództwo skierowane przeciwko niej jest oparte na odpowiedzialności umownej, podczas gdy w braku stosunku umownego między O. Arnoldssonem a Freeport AB powództwo skierowane przeciwko Freeport AB jest oparte na odpowiedzialności deliktowej lub podobnej. Ta różnica podstaw prawnych powództw wniesionych przeciwko Freeport AB i Freeport nie pozwala jej zdaniem na stosowanie art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, albowiem niemożliwe jest wykazanie jakiegokolwiek więzi między tymi dwoma powództwami.
- 16 Zarzut niedopuszczalności został oddalony przez Göteborgs tingsrätt.
- 17 Freeport wniosła apelację do Hovrätten för Västra Sverige, który oddalił jej odwołanie.
- 18 Spółka ta wniosła zatem sprawę do Högsta domstolen, który w swym postanowieniu odsyłającym stwierdza, że Trybunał orzekł w wyroku z dnia 27 września 1988 r. w sprawie 189/87 Kalfelis, Rec. str. 5565, iż sąd właściwy na mocy art. 5

pkt 3 Konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L-299, str. 32, zwanej dalej „konwencją brukselską”) do rozstrzygnięcia żądań powództwa wywodzonego z odpowiedzialności deliktowej lub podobnej nie jest właściwy do rozstrzygania innych żądań tego samego powództwa wywodzonych z odpowiedzialności innej niż deliktowa lub podobna. Zdaniem sądu odsyłającego Trybunał wywiódł z powyższego w pkt 50 wyroku z dnia 27 października 1998 r. w sprawie C-51/97 *Réunion européenne i in.*, Rec. str. I-6511, że nie można uznać, aby dwa żądania w ramach tego samego powództwa odszkodowawczego skierowane wobec innych pozwanych, z których podstawą jednego jest odpowiedzialność umowna, zaś drugiego odpowiedzialność deliktowa, wykazywały się łączącą je ścisłą więzią. Sąd odsyłający pragnie w ten sposób zweryfikować, czy żądanie w stosunku do Freeport AB ma charakter umowny, choć zobowiązanie tej spółki nie zostało zaciągnięte ani przez jej przedstawiciela prawnego, ani przez jej pełnomocnika.

19 Sąd ten podkreśla również, że w pkt 8 i 9 wyżej wspomnianego wyroku w sprawie *Kalfelis*, Trybunał orzekł, iż ustanowiony w art. 6 pkt 1 konwencji brukselskiej wyjątek od zasady jurysdykcji państwa zamieszkania pozwanego powinien być interpretowany tak, aby nie mógł podważać istnienia samej zasady, w szczególności umożliwiając powodowi wniesienie powództwa przeciwko kilku pozwany jedynie w celu wyłączenia jednego z nich spod jurysdykcji sądu państwa, w którym ma on miejsce zamieszkania. Sąd odsyłający stwierdza jednak, że o ile art. 6 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001 wyraźnie przewiduje taką sytuację, o tyle nie jest tak w przypadku pkt 1 tego artykułu. Zastanawia się on zatem w jaki sposób należy interpretować w tym zakresie pkt 1.

20 Sąd odsyłający zastanawia się ponadto nad kwestią tego, czy prawdopodobieństwo uwzględnienia powództwa wytoczonego przeciwko pozwanemu przed sądem jego miejsca zamieszkania powinno być w inny sposób rozpatrywane przy ustalaniu, czy zachodzi ryzyko wydania dwóch sprzecznych ze sobą orzeczeń w rozumieniu art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001. Przed sądem tym, Freeport podniosła, że nie istnieje żadne niebezpieczeństwo wydania orzeczeń ze sobą sprzecznych. Jego zdaniem w prawie szwedzkim porozumienie nie może zobowiązywać do zapłaty podmiotu niebędącego jego stroną, czyli w tym przypadku Freeport AB. Freeport

wywodzi z tego, że powództwo skierowane przeciwko Freeport AB jest pozbawione podstawy prawnej i zostało wytoczone jedynie w celu postawienia Freeport przed sądem szwedzkim.

- 21 W tych okolicznościach Högsta domstolen postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy powództwo oparte na rzekomym obowiązku zapłaty ciężącym na spółce akcyjnej wynikającym z zaciągniętego zobowiązania należy uznać za oparte na umowie w celu zastosowania art. 6 pkt 1 rozporządzenia [...] nr 44/2001 [...], mimo iż podmiot, który zaciągnął zobowiązanie w owym czasie nie był przedstawicielem ani pełnomocnikiem tej spółki?
- 2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze: czy poza wymogami wyraźnie określonymi w art. 6 pkt 1, dla istnienia jurysdykcji na podstawie tego przepisu konieczne jest również, aby powództwo wytoczone przeciwko pozwanemu przed sądem miejsca jego zamieszkania nie zostało wytoczone jedynie w celu wyłączenia innego pozwanego spod jurysdykcji sądu, który w przeciwnym wypadku byłby dla niego właściwy?
- 3) W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie drugie: czy prawdopodobieństwo uwzględnienia powództwa wytoczonego przeciwko pozwanemu zamieszkałemu na terytorium objętym jurysdykcją danego sądu powinno być w inny sposób brane pod uwagę przy ustalaniu, czy zachodzi ryzyko wydania dwóch sprzecznych ze sobą orzeczeń w rozumieniu art. 6 pkt 1?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pierwszego pytania

- 22 W pierwszym pytaniu sąd odsyłający docieka, czy powództwo oparte na rzekomym obowiązku zapłaty ciężącym na spółce akcyjnej wynikającym z zaciągniętego zobowiązania należy uznać za oparte na umowie w celu zastosowania art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, mimo iż podmiot, który zaciągnął zobowiązanie w owym czasie nie był przedstawicielem ani pełnomocnikiem tej spółki.

Uwagi przedłożone Trybunałowi

- 23 Zarówno strony postępowania głównego, jak i Komisja Wspólnot Europejskich przypominają, że pojęcia materii umownej nie można rozumieć jako dotyczącej sytuacji, w której nie istnieje żadne zobowiązanie dobrowolnie zaciągnięte przez jedną stronę wobec drugiej. W tym zakresie odsyłają oni do orzecznictwa Trybunału dotyczącego art. 5 pkt 1 konwencji brukselskiej, której postanowienia są co do istoty identyczne jak przepisy rozporządzenia nr 44/2001 (zob. w szczególności wyrok z dnia 17 czerwca 1992 r. w sprawie C-26/91 Handte, Rec. str. I-3967, pkt 15; ww. wyrok w sprawie Réunion européenne i in., pkt 17 oraz wyrok z dnia 17 września 2002 r. w sprawie C-334/00 Tacconi, Rec. str. I-7357, pkt 23).
- 24 Na podstawie tego odesłania, Freeport dochodzi do wniosku, że brak jest stosunków umownych między spółką Freeport AB a O. Arnoldssonem, albowiem spółka ta nie zaciągnęła dobrowolnie żadnego zobowiązania wobec O. Arnoldssona. Twierdzi ona,

że żaden przedstawiciel prawny ani pełnomocnik Freeport AB nie zaciągnął żadnego zobowiązania wobec tej osoby oraz że spółka ta nie zatwierdziła nawet porozumienia w sprawie zapłaty należnej kwoty.

25 O. Arnoldsson przyznaje, że w dniu zawarcia porozumienia żadna spółka nie była właścicielem nieczynnego jeszcze sklepu fabrycznego Kungsbacka. Wyjaśnia on, że w owym dniu nie mógł istnieć przedstawiciel prawny lub pełnomocnik zdolni do reprezentowania Freeport AG. Niemniej jednak twierdzi on, że z jednej strony, Freeport zawarła porozumienie zarówno we własnym imieniu, jak i w imieniu przyszłego właściciela tego sklepu, a z drugiej strony, na mocy tego porozumienia Freeport udzieliła instrukcji przyszłej spółce, a mianowicie spółce Freeport AG, w przedmiocie wypłaty kwoty należnej O. Arnoldssonowi. Ponadto dołączając do grupy Freeport, Freeport AB przyjęła ciążące na niej zobowiązanie zapłaty.

26 Dlatego też O. Arnoldsson uważa, że zobowiązanie przewidziane w porozumieniu, dobrowolnie przyjęte przez Freeport AB, nie ma z pewnością charakteru deliktowego, lecz wpisuje się w ramy stosunku umownego. W ten sposób dochodzi on do wniosku, że dla celów stosowania art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 powództwo wniesione zarówno przeciwko spółce Freeport AB, jak i przeciwko spółce Freeport, jest powództwem w przedmiocie odpowiedzialności umownej.

27 Komisja uważa, że to do właściwości sądu krajowego należy zbadanie stosunku prawnego między Freeport AB a O. Arnoldssonem celem ustalenia, czy stosunek ten można uznać za umowny. Sąd ten może przyjąć za podstawę wszystkie okoliczności faktyczne i prawne danej sprawy głównej przy ustalaniu, czy w chwili zawarcia porozumienia Freeport był przedstawicielem prawnym lub pełnomocnikiem Freeport AB.

28 Jednakże Komisja sądzi, że pierwsze z zadanych pytań nie ma znaczenia dla dokonania wykładni art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, stąd udzielanie odpowiedzi na to pytanie jest zbędne.

29 W istocie, jej zdaniem, pytanie to ma na celu ustalenie, czy art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 może być interpretowany w świetle rozważań zawartych w pkt 50 ww. wyroku w sprawie *Réunion européenne i in.* Tymczasem kontekst faktyczny i prawny niniejszego sporu głównego jest całkowicie odmienny od tego, o którym mowa w owym wyroku. W przeciwieństwie bowiem do tego ostatniego, w którym powództwo w sprawie głównej zostało wniesione przed sąd państwa członkowskiego, w którym żaden z pozwanych nie miał miejsca zamieszkania, w niniejszym przypadku spór główny dotyczy stosowania art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, albowiem O. Arnoldsson wszczął powództwo przed sądem szwedzkim, w którego okręgu ma swą siedzibę Freeport AB. Zdaniem Komisji pkt 50 ww. w sprawie *Réunion européenne i in.* zawiera jedynie generalne przypomnienie ogólnej zasady, zgodnie z którą wyjątek od zasad właściwości, których podstawę stanowi miejsce zamieszkania pozwanego, powinien podlegać wykładni zawężającej.

30 Na wypadek gdyby Trybunał uznał za niezbędne udzielanie odpowiedzi na pierwsze z zadanych pytań Komisja twierdzi, że różnica między powództwem, którego podstawę stanowi odpowiedzialność umowna, a powództwem, którego podstawę stanowi odpowiedzialność deliktowa lub podobna, nie wyklucza stosowania art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, lecz może zostać rozpatrzona przez sąd krajowy w ramach dokonywania oceny spełnienia wymogu istnienia ścisłej więzi pomiędzy powództwami, uzasadniającej ich łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie w celu uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach sprzecznych ze sobą orzeczeń.

Odpowiedź Trybunału

31 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, w ramach procedury współpracy z sądami krajowymi, ustanowionej w art. 234 WE, zadaniem Trybunału jest udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał w razie potrzeby musi przeformułować przedstawione mu pytanie (zob. wyrok z dnia 23 marca 2006 r. w sprawie C-210/04 *FCE Bank*, Zb.Orz. str. I-2803, pkt 21 i przywoływane tam orzecznictwo).

- 32 W tym względzie należy przypomnieć, że sąd odsyłający docieka, czy powództwo, takie jak to wniesione przez O. Arnoldssona przeciwko Freeport AB, ma charakter umowny, przy czym sąd ten wychodzi z założenia, że art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 znajduje zastosowanie jedynie w przypadku tożsamości podstaw prawnych powództw wniesionych przeciwko różnym pozwanym do sądu miejsca zamieszkania jednego z nich.
- 33 Należy zatem zbadać, czy to założenie jest zgodne z rozporządzeniem nr 44/2001, badając w istocie, czy art. 6 pkt 1 tego rozporządzenia znajduje zastosowanie w przypadku, gdy powództwa wniesione przeciwko więcej niż jednemu pozwanemu do sądu miejsca zamieszkania jednego z nich mają odmienne podstawy prawne.
- 34 W tym względzie jurysdykcja, o której mowa w art. 2 rozporządzenia nr 44/2001, to znaczy jurysdykcja sądów państwa członkowskiego, na którego terytorium pozwany ma siedzibę lub miejsce zamieszkania, ma charakter zasady ogólnej, a powyższe rozporządzenie tylko tytułem odstępstwa od tej zasady przewiduje szczególne przepisy jurysdykcyjne w enumeratywnie wymienionych przypadkach, w których pozwany może lub musi, w zależności od sprawy, zostać pozwany przed sąd innego państwa członkowskiego (zob. wyrok z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie C-103/05 Reisch Montage, Zb.Orz. str. I-6827, pkt 22 i przywołane tam orzecznictwo).
- 35 Ponadto z utrwalonego orzecznictwa wynika w tym zakresie, że wspomniane przepisy jurysdykcyjne należy interpretować w sposób ścisły, a wykładnia wykraczająca poza przypadki wyraźnie przewidziane w rozporządzeniu nr 44/2001 nie jest dozwolona (ww. wyrok w sprawie Reisch Montage, pkt 23 i przywołane tam orzecznictwo).

- 36 Jak bowiem wynika z jedenastego motywu rozporządzenia nr 44/2001, przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania.
- 37 Co się tyczy jurysdykcji szczególnej przewidzianej w art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, przepis ten stanowi, że jeżeli pozywa się łącznie kilka osób, osoba może zostać pozwana przed sąd miejsca zamieszkania jednej z nich, pod warunkiem, że „między sprawami istnieje tak ścisła więź, że pożądane jest ich łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie w celu uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach sprzecznych ze sobą orzeczeń”.
- 38 Z brzmienia art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie wynika wcale, że tożsamość podstaw prawnych wniesionych przeciwko licznym pozwanym powództw stanowi jedną z przesłanek stosowania tego przepisu.
- 39 Jak zostało już orzeczone w kwestii stosowania art. 6 pkt 1 konwencji brukselskiej, należy zbadać, czy między poszczególnymi żądaniami zgłoszonymi przez tego samego powoda wobec różnych pozwanych istnieje taka ścisła więź, która przesądza o potrzebie rozpatrzenia ich razem celem uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach rozstrzygnięć, które byłyby niemożliwe do pogodzenia (zob. ww. wyrok w sprawie Kalfelis, pkt 13).

40 Trybunał miał już sposobność wyjaśnić, że aby orzeczenia mogły zostać uznane za sprzeczne, nie wystarczy samo istnienie rozbieżności w rozstrzygnięciu sporu, ale rozbieżności te muszą również występować w odniesieniu do tego samego stanu faktycznego i prawnego (wyrok z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie C-539/03 Roche Nederland i in., Zb.Orz. str. I-6535, pkt 26).

41 Do właściwości sądu krajowego należy dokonanie oceny istnienia ścisłej więzi między poszczególnymi sprawami przed nim zawisłymi, a tym samym ryzyka wydania orzeczeń niemożliwych do pogodzenia, gdyby sprawy te były rozpatrywane oddzielnie oraz wzięcie w związku z tym pod uwagę wszystkich niezbędnych elementów akt sprawy, co w niektórych przypadkach, choć nie jest to konieczne, może doprowadzić sąd do wzięcia pod rozwagę podstaw prawnych powództw wniesionych do tego sądu.

42 Wykładni tej nie zmienia pkt 50 wspomnianego wyroku w sprawie Réunion européenne i in.

43 Jak słusznie podkreśliła Komisja, wyrok ten został wydany w zupełnie innych okolicznościach faktycznych i prawnych sprawy głównej. Po pierwsze w owym wyroku chodziło o stosowanie art. 5 pkt 1 i 3 konwencji brukselskiej, nie zaś o stosowanie art. 6 pkt 1 tej konwencji.

44 Po drugie, rzeczony wyrok, w przeciwieństwie do niniejszej sprawy, dotyczył zbiegu przypadku jurysdykcji szczególnej wynikającej z art. 5 pkt 3 konwencji brukselskiej w zakresie rozpoznania żądania wynikającego z odpowiedzialności deliktowej z innym przypadkiem jurysdykcji szczególnej do rozpoznania żądania wynikającego z odpowiedzialności umownej, ze względu na istnienie więzi między nimi. Innymi

słowy, wspomniany wyrok w sprawie Réunion européenne i in. dotyczy powództwa, które zostało wszczęte przed sądem państwa członkowskiego, w którym żaden z pozwanych w sprawie głównej nie miał miejsca zamieszkania, podczas gdy w niniejszej sprawie głównej powództwo zostało wniesione w trybie art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 przed sąd właściwy miejscowo ze względu na główną siedzibę jednego z pozwanych.

⁴⁵ Trybunał mógł orzec w kontekście art. 5 pkt 3 konwencji brukselskiej, że nie można uznać, aby dwa żądania jednego powództwa skierowane przeciwko różnym pozwany i wywodzone jedno z odpowiedzialności deliktowej, zaś drugie z odpowiedzialności umownej, były połączone ścisłą więzią (ww. wyrok w sprawie Réunion européenne i in., pkt 50).

⁴⁶ Uznanie, że właściwość wynikająca z art. 5 rozporządzenia nr 44/2001, która jest właściwością szczególną ograniczoną do enumeratywnie wyliczonych przypadków, może stanowić podstawę do rozpoznawania innych powództw, stanowiłoby zamach na ekonomikę rzeczzonego rozporządzenia. Jeśli natomiast podstawę właściwości sądu stanowi art. 2 tego rozporządzenia, jak ma to miejsce w sporze głównym, potencjalne stosowanie art. 6 pkt 1 tego rozporządzenia staje się możliwe, jeśli zostały spełnione przesłanki wymienione w tym przepisie, o których była mowa w pkt 39 i 40 niniejszego wyroku, bez potrzeby istnienia tożsamości podstaw prawnych wszczętych powództw.

⁴⁷ Mając na względzie powyższe rozważania, należy odpowiedzieć na pierwsze pytanie, że wykładni art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy dokonywać w ten sposób, iż fakt, że postępowania wszczęte przeciwko różnym pozwany mają odmienne podstawy prawne nie stanowi przeszkody w stosowaniu tego przepisu.

W przedmiocie drugiego pytania

48 W drugim pytaniu, sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy stosowanie art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 zakłada, iż powództwo nie zostało wniesione przeciwko kilku pozwanym jedynie w celu wyłączenia jednego z nich spod jurysdykcji sądów państwa członkowskiego, w którym ma on miejsce zamieszkania.

Uwagi przedłożone Trybunałowi

49 O. Arnoldsson i Komisja są zdania, że w przeciwieństwie do właściwości przewidzianej w art. 6 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, właściwość szczególna przewidziana w art. 6 pkt 1 tego rozporządzenia nie jest obwarowana wymogiem, aby powództwo nie zostało wytoczone jedynie w celu wyłączenia danego pozwanego spod jurysdykcji sądu jego miejsca zamieszkania. Uważają oni bowiem zasadniczo, że wymóg przewidziany w art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 dotyczący istnienia więzi między żądaniem jest wystarczająco surowy, aby uniknąć ryzyka obchodzenia zasad jurysdykcji.

50 Freeport natomiast sądzi, że właśnie to ryzyko uzasadnia poddanie stosowania art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 temu samemu wymogowi co wymóg ustanowiony w pkt 2 tego artykułu. Z jednej bowiem strony wymóg ten, zgodnie z którym zabronione jest nadużywanie zasad właściwości ustanowionych w tym rozporządzeniu, stanowi zasadę ogólną, której należy przestrzegać także przy stosowaniu art. 6 pkt 1 tego rozporządzenia. Z drugiej strony stosowanie takiego wymogu znajduje zdaniem Freeport uzasadnienie w szczególności w zasadzie pewności prawa i w wymogu nienaruszania zasady, według której osoba może być pozwana jedynie przed sąd jej miejsca zamieszkania.

Odpowiedź Trybunału

- 51 Jak słusznie zauważa sąd odsyłający, w przeciwieństwie do art. 6 pkt 2, art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie przewiduje wprost sytuacji, w której powództwo zostało wniesione jedynie w celu postawienia pozwanego przed innym sądem niż jemu właściwy. Komisja stwierdziła w tym zakresie, że przy dokonywaniu zmiany konwencji brukselskiej, państwa członkowskie odmówiły wprowadzenia sytuacji przewidzianej w pkt 2 do dyspozycji art. 6 pkt 1 uznając, iż ogólny wymóg istnienia ścisłej więzi ma charakter bardziej obiektywny.
- 52 Należy przypomnieć, że po rozpatrzeniu sytuacji, w której powód może wnieść powództwo przeciwko kilku pozwanym jedynie w celu wyłączenia jednego z nich spod jurysdykcji sądów państwa jego miejsca zamieszkania, we wspomnianym wyroku w sprawie Kalfelis, Trybunał doszedł do wniosku, że aby wykluczyć taką możliwość niezbędne jest istnienie więzi między żądaniami zgłoszonymi wobec każdego z pozwanych. Trybunał orzekł, że zasada ustanowiona w art. 6 pkt 1 konwencji brukselskiej ma zastosowanie, gdy żądania zgłoszone wobec różnych pozwanych są ze sobą ściśle powiązane w chwili wniesienia powództwa, a zatem gdy istnieje interes prawny w łącznym ich rozpatrzeniu i rozstrzygnięciu celem uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach orzeczeń, które byłyby niemożliwe do pogodzenia.
- 53 Wymóg istnienia takiej ścisłej więzi nie wynika bezpośrednio z brzmienia art. 6 pkt 1 konwencji brukselskiej. Został on wywiedziony z tego przepisu przez Trybunał w celu uniknięcia sytuacji, w której przewidziane przez ten przepis odstępstwo od zasady właściwości sądu państwa, w którym ma miejsce zamieszkania pozwany, mogłoby podważać istnienie samej zasady (ww. wyrok w sprawie Kalfelis, pkt 8). Wymóg ten został następnie potwierdzony wspomnianym wyrokiem w sprawie Réunion euro-

péenne i in. (pkt 48), a następnie został wyraźnie unormowany w art. 6 pkt 1 rozporządzenia Rady nr 44/2001, które zostało wydane w następstwie konwencji brukselskiej (ww. wyrok w sprawie Roche Nederland i in, pkt 21).

- 54 W tych okolicznościach, należy odpowiedzieć na drugie z zadanych pytań, że art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 ma zastosowanie, gdy powództwa wniesione przeciwko różnym pozwany są ze sobą powiązane w chwili ich wniesienia, a zatem gdy istnieje interes prawny w łącznym ich rozpatrzeniu i rozstrzygnięciu celem uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach orzeczeń, które byłyby ze sobą sprzeczne, przy czym nie ma potrzeby dodatkowego ustalania, czy powództwa te nie zostały wniesione jedynie w celu wyłączenia jednego z pozwanych spod jurysdykcji sądów państwa członkowskiego, w którym ma on miejsce zamieszkania.

W przedmiocie trzeciego pytania

- 55 W trzecim pytaniu, sąd odsyłający docieka w istocie, czy prawdopodobieństwo uwzględnienia powództwa wytoczonego przeciwko pozwanemu przed sądem państwa jego zamieszkania ma znaczenie przy ustalaniu, czy zachodzi ryzyko wydania dwóch sprzecznych ze sobą orzeczeń w rozumieniu art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.

- 56 Z uzasadnienia postanowienia sądu odsyłającego wynika jednak, że sąd zadaje to pytanie w założeniu, że aby można było mówić o ścisłej więzi między poszczególnymi powództwami, powództwa te muszą mieć takie same podstawy prawne. To właśnie w tym kontekście Freeport stwierdziła, że nie ma tu żadnego ryzyka wydania orzeczeń sprzecznych, albowiem w prawie szwedzkim porozumienia nie mogą zobowiązywać osób niebędących ich stronami do zapłaty, przez co powództwo skierowane przeciwko Freeport AB jest pozbawione podstawy prawnej.

57 Tymczasem, w myśl odpowiedzi udzielonej na pierwsze pytanie, art. 6 pkt 1 rozporządzenia może być stosowany w przypadku, gdy powództwa skierowane przeciwko różnym pozwany mają odmienne podstawy prawne.

58 Mając na względzie tę odpowiedź, nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na trzecie pytanie.

W przedmiocie kosztów

59 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Wykładni art. 6 pkt 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy dokonywać w ten sposób, iż fakt, że postępowania wszczęte przeciwko różnym pozwany mają odmienne podstawy prawne nie stanowi przeszkody w stosowaniu tego przepisu.

- 2) Artykuł 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 ma zastosowanie, gdy powództwa wniesione przeciwko różnym pozwany są ze sobą powiązane w chwili ich wniesienia, a zatem gdy istnieje interes prawny w łącznym ich rozpatrzeniu i rozstrzygnięciu celem uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach orzeczeń, które byłyby ze sobą sprzeczne, przy czym nie ma potrzeby dodatkowego ustalania, czy powództwa te nie zostały wniesione jedynie w celu wyłączenia jednego z pozwanych spod jurysdykcji sądów państwa członkowskiego, w którym ma on miejsce zamieszkania.

Podpisy